

HEN437 Hospodaření v krajině

Sylabus předmětu

Výuka předmětu je rozdělena do tří tématických bloků – první blok je zaměřen na přehled přírodovědných základů zemědělství; druhý blok informuje o environmentálních aspektech existujících zemědělských systémů se zvláštním zřetelem k ekologickému hospodaření. Třetí blok rozšiřuje tematiku o současné pojetí multifunkčnosti hospodaření v krajině, včetně politických nástrojů.

Strategie hodnocení předmětu – písemný test po každém bloku, závěrečný esej o rozsahu 3000 slov. Témata esejí jsou každý semestr obměňována, studenti volí ze tří témat:

1. Jaké jsou možnosti vývoje světového zemědělství v příštích 30-50 letech s ohledem na demografický vývoj?
2. Jak může postupný útlum subvencování zemědělské produkce a rostoucí dotační politika mimoprodukčních funkcí ovlivnit dostupnost potravin a stav krajiny v zemích EU?
3. Jaké skutečnosti a mechanismy brání rychlému rozvoji ekologického zemědělství v Evropě? Jak by bylo možno dosáhnout 50-tiprocentního zastoupení ploch EZ do r. 2025?

Hodnocení:

Test 1 – 20 bodů

Test 2+3: po 30-ti bodech

Esej – 40 bodů –

Celkem: 120 bodů : - pod 72 – nevyhověl

72-81 – E

82-90-D

91-100 – C

101-110-B

111-120 A

Blok I: Příroda a zemědělská produkce

22.2. Úvod do předmětu, Vznik a šíření zemědělství – přehled současných teorií, vývoj zemědělských systémů. Poznávání biologického materiálu.

1.3. Půda a výživa rostlin – základní půdotvorné procesy, horniny a vznik půd, vlastnosti půd. Organická hmota v půdě. Vliv člověka na kvalitu půd v historii a současnosti. Základní minerální živiny, příjem živin rostlinami. Hnojiva statková a umělá, vliv na životní prostředí.

8.3. Agroekosystém – struktura agroekosystému, ekologické faktory biologické produkce v krajině, energie a zemědělství, osevní postupy jako základ udržitelnosti produkce. Člověk a produkce potravin v historii a současnosti.

Literatura povinná:

Barták, M., Kocourek, F., Vrabec, V.: Obecná agroekologie. Ostrava 1996, str. 32-67

Nátr, L.: Rostliny, lidé a trvale udržitelný život člověka na zemi. Praha 1998, str. 14-46

Pivnička, K.: Aplikovaná ekologie. Dlouhodobá udržitelnost rybářské, zemědělské a lesnické produkce. Praha 2002, 57-85

Prax, A., Jandák, J., Pokorný, E.: Půdoznalství. Brno 1999, str. 3-40, 55-58

Richter, R., Hlušek, J.: Výživa a hnojení rostlin. Brno 1999, str. 7-13, 74-89, 114-136
Kostelanský a kol.: Obecná produkce rostlinná. Brno 1998, str. 43-57, 126-134, 172-176

Rozšiřující:

Owen, E. et al. (eds.): Responding to the Livestock Revolution. Nottingham 2004

Cotton, C.M.: Ethnobotany – Principles and Applications. Chichester 2004

Gliessman, S. R.: Agroecology. Ecological Processes in Sustainable Agriculture. Boca Raton 2000,

Liebman, M., Mohler, Ch. L., Staver, Ch. P.: Ecological Management of Agricultural Weeds. Cambridge 2001

De Blij, H.J., Murény, A. B.: Human Geography – Culture, Society, and Space. Chichester 2003

Bennet, M.R., Doyle, P.: Environmental Geology. Chichester 1997

Blok II: Člověk a prostředí

15. 3 TEST

Současné světové zemědělství – industriální hospodaření v rozvinutých zemích, zemědělství Zelené revoluce, “zapomenuté zemědělství. Environmentální a sociální dopady industrializace hospodaření v krajině.

Literatura:

Pretty, J.: The Living Land, , London, 1998, str. 47-80, 125-153

Úlehla, V.: Napojme prameny. O utrpení našich lesů. Praha 1974 (včetně doslovu a poznámek)

„The Debate – Can small farmers feed the world?“ - diskuse v The Ecologist, February 2001, str. 20-23

Doporučená: Douthwaite, R., Jopling, J.(eds.): FEASTA review No.1. Dublin 2001 – Folke, G.: Making Western Agriculture More Sustainable. str. 130-144

22. 3. Udržitelné hospodaření v krajině - charakteristika, možnosti hodnocení udržitelnosti. Teorie udržitelného hospodaření, „maximum sustainable yield“. Silná, slabá udržitelnost. Prostorová a odvětvová dimenze udržitelného hospodaření.

Literatura:

Reid, D.: Sustainable Development. An Introductory Guide. Earthscan 1995, str. 87-106

Pretty, J.: The Living Land, , London, 1998, 108-122

Ulčák, Z., Pall, J.: Indicators of Agricultural Sustainability – The Moral of a Story. In: Helming, K., Wiggering, H. (eds.): Sustainable Development of Multifunctional Landscapes. Heidelberg 2002 – soubor v ISu

29. 3. Ekologické zemědělství – principy, historie, standardy IFOAM, příklady používaných postupů. Diskuse o hodnocení kvality produkce. Film.

Literatura:

Urban, J., Šarapatka a kol.: Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi. I. díl. Základy ekologického zemědělství, agroenvironmentální aspekty a pěstování rostlin. Praha 2003, str. 11-29, 34-51, 103-157

DeGregori, T.R.: *Origins of Organic Agriculture Debate*. Ames 2001, str. 133-160 (backlash)

„The Debate – Is organic food healthier than conventional food?“ - diskuse v *The Ecologist*, February 2005, str. 27-31

Nature č. 428, 22.4.2004, str. 792-798 – texty: Organic: is it the future of farming?, Organic FAQs, Organic Worldview – 3 pdf. Soubory v ISU

www.ifoam.org

www.pro-bio.cz

www.kez.cz

5. 4. Ekologické zemědělství – ekonomické aspekty a sociální aspekty. Globalizace a její dopad na systém EZ., „Slow Food Movement“

Literatura:

Browne, A.W. et al.: *Organic production and ethical trade: definition, practice and links*. *Food Policy* 25, 2000, str. 68-89 – složka ve studovně

Librová: *Vlažní a váhaví*. Doplněk 2003, str. 177-181

Slow Food Movement - *The Ecologist*, Duben 2004 – str. 39-53

www.slowfood.com

Blok III: Společnost a krajina:

12.4. Ekologické zemědělství - přímé vztahy mezi zemědělci a spotřebiteli. Systémy distribuce, situace v zahraničí, vývoj v ČR. Sociální aspekty biodynamického hospodaření, terapeutická funkce. Film.

Literatura:

Kaltoft, P.: *Values about Nature in Organic Farming Practice and Knowledge*. *Sociologia Ruralis*, 39, 1999, 1, 39-53 – krabice HEN

Ulčák, Z.: *Partnerské vztahy mezi zemědělci a spotřebiteli*. *Studia Minora Facultatis Philosophicae Universitatis Brunensis G 39* - Sociální studia 2, 1997, 263-268 – krabice HEN

Halweil, B.: *Home Grown. The Case for Local Food in a Global Market*. Washington D.C. 2002, str. 41-64

www

Doporučená:

Selincourt de, K.: Local Harvest. Delicious ways to Save the Planet. London 1997

Henderson, E., En, van R.: Sparing the Harvest. A Guide to Community-Supported Agriculture. White River Junction 1999

19. 4. **TEST II**, Rolník jako správce krajiny – Mgr. R. Lokoč

26.4. Evropské zemědělství 20. století – od výroby k údržbě krajiny. Mimoprodukční funkce zemědělství. Multifunkční krajina. Film.

Literatura:

Harvey, G.: *Against the grain*. BBC Wildlife, March 1999, - krabice ve studovně

Tovey, H.: „We can all use calculators now“: productivism, sustainability, and the professional formation of farming on Co. Meath, Ireland. In: In: de Haan, H.,

Kasimis, B., Redclift, M. (eds.): *Sustainable Rural Development*. Aldershot 1997, str. 129-158 – krabice ve studovně

„The Debate – Do we need farmers?“ - diskuse v *The Ecologist*, November 2004, str. 25-29

Doporučená:

Tvář naší země – krajina domova. Lomnice nad Popelkou 2001. – L2-558

Wohlmeyer, H., Quendler, T. (eds.): *The WTO, Agriculture and Sustainable Development. Sheffield 2002*

Brouwer, F., Strastem, van der J. (eds.): *Nature and Agriculture in the European Union. New Perspectives on Policies that Shape the European Countryside. Cheltenham 2002*

3.5. Stát a krajina. Společná zemědělská politika EU. Horizontální plán rozvoje venkova. Agroenvironmentální programy. Možné limity úspěšnosti.

Literatura:

Tansey, G., Worsley, T.: *The Food System. A Guide. London 1995*, str. 85-110

Ulčák, Z. *Organic Agriculture As a Tool of Landscape Management - Can We learn From History? Ekológia (Bratislava), Bratislava, 23, (Suppl. 1). 2004. – soubor v ISu*

Tvář naší země – krajina domova, Lomnice nad Popelkou 2001 – knihovna FSSL2-586 – oddíl 5 “Krajina z pohledu dnešních uživatelů – str. 215-235 (Pospíšil, Miškovský, Jech, Doucha).

www.mze.cz

10.5. Rozvoj venkova – environmentální aspekty krajinného plánování. Zemědělský management chráněných území.

Literatura:

Kol.: *Péče o krajinu. Příručka pro výměnné pobyty k péči o krajinu a pozemkové spolky. Brno 2004 – L2-729*

Stöckelová, T.: *Polní pokusy s geneticky modifikovanými plodinami. Vesmír 83, listopad 2004, str. 638-644*

Navrátil, O.: *Vědci a veřejnost. Vesmír 83, listopad 2004, str. 644-646*

Krahulec, F.: *Hra na slepou bábu. Vesmír 83, listopad 2004, str. 646-648*

Evans, B.: *The rhetoric of Rio and the problem of local sustainability. str.197-207, + Buckingham-Hatfield, S.: Public participation in Local Agenda 21: the usual suspects. str. 208-219. in: Kivell, P., Roberts, P.: Walker, G.P.: Environment, Planning and Land Use. Aldershot 1998*

Doporučená:

Blažek, B.: *Venkovy. Anamnéza, diagnóza, terapie. Šlapanice 2004, L2-728*

Berry, W.: *The Art of the Common Place. The Agrarian Essay. Washington 2002*

Flora, C. (ed.): *Interactions Between Agroecosystems and Rural Communities. Washington 2001*

týden 16 – 20.5. Exkurze

TEST III – ve zkouškovém období